

Ecclesia Semper Reformanda

Heinz Zahrt írja *Isten kérdés* című Theológia-történet könyvének előszavában, hogy „Szinte megdöbbenéssel kellett az utóbbi években újra meg újra tapasztalnunk, hogy milyen mértékben elzárják a gyülekezeteket a theologia felismeréseinek megtalálása elől, sőt hallgatják el azokat tudatosan előlünk.”

Mivel a keresztyén hit állandó tartalmi megújulásának szükségességét valljuk, először is tisztáznunk kell fogalmilag, hogy ezen mit értünk.

A láthatatlan egyházhoz tartozónak tekinthetjük mindazokat, akiket Isten megszólított és magáénak tekint. Nem korlátozhatjuk a fogalmat csak saját egyházunkra.

Így az „Egyház” reformációján sem Luther, vagy Kálvin reformációja értendő, hanem minden olyan törekvés, ami az „embert” Isten igaz ismeretére kívánja vezetni. Aki pedig a „reformációt” végzi, az maga Isten Szent Lelke.

Isten lélek, ezért őt csak az embernek adott lelki, szellemi képességek, adottságok határai között, csak szimbólumokkal tudjuk megközelíteni. Tudnunk kell azonban, hogy ez a szimbólumok a mi szimbólumaink, ezeket Isten lényegének tekinteni olyan tárgyiasítás, ami már mitológia, azaz Isten „bálványosítása”. Az ilyen kísérlet, tetteinek emberi törvények fogalmaiba szorítása blaszfémia, istenkáromlás. Isten mindig nemet mondott az ilyen kísérletre, de azt az ember mégis újra és újra elköveti, dogmákba foglalja, istentiszteleti aktusaiban vezérlő elvként alkalmazza.

Izsák feláldozásának történetében pl. Isten „nemje” a hiteles. Az Ő határtalan szeretetét nem véres áldozattal lehet kikényszeríteni, az emberi élet az Ő mércéjén nem „valuta”, Isten és az emberek nem „ügyfelek”, kölcsönös feltételek mellett, mert Ő előbb szeretett. Mózes sürgető kérdésére kizár minden egyéb meghatározást azon kívül, hogy Ő „VAN” Isten, és az igaz istenismeret, a semper reformanda során nem tűr meg ráaggatott tulajdonságokat. Ezért az igetanutmányozás során mindig azt kérdezi, amit Fülöp főkincstárnoktól: „Érted-e, amit olvasol?”

A megértéshez a kulcs: A „Bűn” nem Istent választja el tőlünk, hanem minket Istentől. Nem Istennek kell megbékélnie velünk (nekünk megbékíteni Isten valamiképpen), hanem nekünk kell megbékülnünk Istennel. Isten soha nincs „megsértődve”, mindig közelebb van az emberhez, mint az ember saját magához.

A szimbólumok tárgyiasítása már a teremtéstörténet fantáziavilágánál kezdődik. A történet pontosan leírja a teremtés több millió éves történetét, az élővilág fejlődésével együtt, ahogy a természeti előemberből, aki még nem volt erkölcsi lény – és így az állatvilághoz hasonlóan nem volt „bűnképes” – homo sapiens állott elő. Másképpen fogalmazva: a „bűnesettel” lett Emberré. Nyilván minden Isten teremtő tevékenységének volt a része, így azt „bűnesetnek”, eredendő bűnnek minősíteni azt jelentené, hogy Isten egy percre kiengedte ellenőrzése alól művét. Ádám és Éva alakját hol keressük? A Neander-völgyben, vagy Subalyukban? „Ártatlanságunk” képét kik őrzik (vagy mik) az élővilágban? Nem volt „első ember”, akinek „esete” lett volna, ezért a megszerzett jó és gonosz tudást valóban örököltük, de Isten akaratából. Az eszmei hitháttér: Nem mi vagyunk a felelősök ezért, Ádám és Éva, vagy éppen a Teremtő, aki nem figyelt oda. Egy hittétel, ami blaszfémia.

Jézus alakját is körülragyogják a szimbólumok. Ézsaiás (7:11) jóslatában egy fiatalasszony szerepel (héberül: alma), aki fiút szül, s aki az Újszövetségbe, hibás görög fordítással, szűzként (parthenon) került be, s hiába, hogy az evangéliumok Jézus családfáját Józseftől eredeztetik: A fordítási tévedésen a római katolikus egyházban dogmafelhőkkel körülvelt Mária-kultusz alapul. Lehetetlen nem észrevenni ebben a görögség panteoni hagyományok iránti hajlamait: a félistenek isteni atyától és földi szüzekről származnak. Az „ember Jézust” betöltő isteni „LOGOSZ” hitünk szerint egészen más. Jézus Mennyei Atyjának Lelkét soha nem hozta biológiai kapcsolatba földi családjával. Mást kiolvasni a „rokoni” találkozások leírásából az elemi megértés hiánya. Mária „társmegváltóvá”, isteni méltóságúvá emelése idegen az Örömmüzenettől: „Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.”

Jézus is ezt a hitet jelölte meg az üdvösség útjának, az Atya szeretetét hirdette, s soha nem mondta, hogy az Atya váltságul az ő halálát kívánja. A „Kereszt” ilyen értelmezése az ószövetségi „elégítél” fogalmából eredeztetik és megint csak az „ingyen kegyelem” tatadását jelenti. A „váltságahalál” fogalma az az „óbor”, amit Jézus örömmüzenetének „új tomlójébe” öntenek. Jézus halálával nem Istenben ment végbe változás, nem neki volt szüksége rá, hogy kiteljesedjék szeretete és kegyelme irántunk.

Jézus földi élete a reformáció jegyében folyt. Azt hirdette, amit az Atyától hallott. Isten önkinyilvánításának, a LOGOSZ-nak teremtő kezdetéig. A hegyi beszédben áttörte az ószövetségi törvényfalat, a megidézhetőtől a mindig, mindenütt jelenlévő Istenhez érkezett. „Én pedig azt mondom néktek.” Azóta az egyház lefékezett és dogmákban, zsinatokban és kátékban belezökkent az ószövetségi kátyúba. Ezek felderítése és elhagyása a mai reformálás feladata.

Michelangelo a művészek közül elsőnek vette a bátorságot, hogy pápai jóváhagyással „lefesse” Istent a szixtuszi kápolna mennyezetén. Biztosan voltak, akik fellélegeztek: „Szóval ilyen!” Amikor a 381. évi konstantinápolyi zsinat állást foglalt a Szentháromságról, hasonló tárgyisítás történt. (Megjegyzendő: a római katolikus bibliafordításban, a János 1:5,7 ezzel a szöveggel nem található, ahogy a legrégebbi kéziratokban sem.)

Isten felől bizonyoságot csak Isten Lelke adhat, emberi szem, fül, de még a szív sem ad nélküle eligazítást és nem menti fel a képzelőtehetséget a legandalítóbb mese sem a felhőkön könyöklő angyalokról, sem a mennyországi majdani rokoni találkozásokról az 1Kor. 2. fényében a mitológiai hamisítás vádjá alól.

Nem menthető ki liturgiánk tartalmi és formai elemi, ha tetszetős pótmegoldásokkal igyeksenek enyhíteni a nyugtalanságot, ami a lélekben az Út, Igazság és Élet megtalálásának boldogságát munkálja.

Ilyen pótmegoldás a vallás archaizálása. A reformáció visszacsatolása ószövetségi elemekre, mintha az idő Jézus születése után 70-ben, Jeruzsálem elestével megszűnt volna lelkében és szent hagyományaiban. Lelki ébredés attól még nem lesz, ha a Bibliaolvasó Kalauzban a hét vasárnapkal kezdődik és legfeljebb izraeli „néprajzi” hagyományozásból énekeljük Istenről, hogy „Aki ülsz a Kerubimon” (Jézus egyszer sem ültette Mennyei Atyját a Szövetség ládájára). Dágon és a többi ismeretlen sem növeli az éneklő gyülekezet hitét, de a lelkészi kar tekintélyét is alig. A 68. zsoltár „családtenyésztésének” dicsérete pedig megbotránkoztató és nem hiteles szöveg.

Az istentiszteleti liturgia „színesítése” beszámolókkal, szavatokkal, amelyeket esetleg valaki egyidejűleg filmez is, elfedi az igehirdetésben egyébként – remélhetőleg – elhangzó evangéliumot. Még szórakoztató is lehet, hátha ez hozza be a templomba azokat, akik éppen arra járnak. Talán innen vezetett az öt más felekezeteknél a pogány fétisek, múmia kezek, csontok parádés tiszteletéig, körmenetekben egyébként református állami tisztségviselő – talán belső megalkuvással – való részvétele mellett. ECCLESIA SEMPER REFORMANDA.

Hogyan? Ott kellene kezdeni, hogy hívő egyháztagok, a Zsinaton és a Doktorok Kollégiumában is, bátorságot kérnének Istentől, hogy szembenézzenek hitük valóságával, hogy ne mondják és tanítsák, amiben már nem hihetnek, hogy ne féljenek az egyházi exkommunikációtól, az Apostoli Hitvalláson kezdve, a Heidelbergi Kátén és a Második Helvét Hitvalláson át a bebiflázandó konfirmációi kérdésekig megvizsgálják, hogy Mennyei Urunk előtt miben tudnak megállni.

Kézirat.